

N:o 16.

Ank. till Riksd. kansli den 2 mars 1897, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om lagförändring i syfte att för utbekommande af visst slag utaf fordran handräckning må kunna sökas omedelbart hos utmättningsman.

I en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, n:o 6, anför herr *T. Zetterstrand*:

För kreditväsendets sunda utveckling vore det af synnerlig vigt, att den exekutiva behandlingen af fordringar blefve i möjligaste måtto snabb och enkel.

Då emellertid vår nu gällande lagstiftning i detta hänseende syntes motionären långt ifrån tidsenlig, ville motionären söka att korteligen påvisa det väsentligaste missförhållande, som enligt hans förmenande vore rådande, samt sättet, hvarpå detsamma lättast torde kunna afhjelpas.

För utbekommande af fordringar, grundande sig å skuldebref, godkända räkningar eller andra klara fordringsbevis, kunde man, som känt vore, icke enligt nu gällande lagstiftning söka omedelbar handräckning hos vederbörande utsökningsman (kronofogde eller stadsfogde), utan måste borgenär dessförinnan, så framt han icke ville stämma gäldenären inför rätta, söka honom hos öfverexekutor, d. v. s. å landet Konungens befallningshafvande och i stad magistrat eller någon dess ledamot.

Med föranledande af exekutionssätenas ringa antal kunde dock en dylik lagsökning emellanåt vara förenad med ganska stora besvär, hvarjemte lagsökningen alltid, liksom rättegången, föranledde större eller mindre tidsutdrägt samt rätt dryga kostnader, såsom kommissionärsarfvode, lösen för kommuni-

kationresolution och afgift för dess delgifvande samt utslagslösen, hvilka samtliga kostnader finge förskjutas af borgenären, men i sista hand drabba gäldenären.

Då nu en borgenär, hvars fordran härledde sig från inrop af lös-egendom å offentlig auktion, egde att på grund af auktionsprotokollet söka omedelbar handräckning hos vederbörande utmättningsman, så ville det verkligen synas, som om den borgenär, hvilken till stöd för sin fordran hade att åberopa ofvan antydda klara och af gäldenären undertecknade fordringsbevis, så mycket hellre borde få komma i åtnjutande af likartad förmån och sålunda kunna undvika rättegångs- eller lagsökningsproceduren.

Yrkande i denna rigtning framkom äfven vid behandlingen af nya utsökningslagen under 1877 års riksmöte samt understöddes af en mängd framstående personer från skilda läger inom Andra Kammaren; men som deremot bland annat framhölls, att man ej på en gång borde vidtaga allt för stora förändringar i de bestående förhållandena, samt att kronofogdarne i saknad af juridisk underbyggnad ej ansågos besitta erforderliga kvalifikationer för öfvertagande af denna del utaf öfverexekutorernas åligganden, föll frågan efter en långvarig debatt mot allenast 6 rösters öfvervigt för den nu gällande lagtexten.

Då under de 20 år, som sedan dess förflutit, en betydande ekonomisk utveckling inom landet egt rum, samt alltjemt stegrade kraf på större skyndsamtet inom olika områden gjort sig gällande, borde tanken på en reform i berörda hänseende hafva hunnit mogna, och då dertill komme, att till följd af förändrade kompetensvilkor det stora flertalet utmättningsmän numera torde hafva aflagt juridisk examen, samt de öfriga genom mångårig tjenstutöfning måste förutsättas vara väl skickade att behandla nu ifrågavarande, icke synnerligen invecklade ärenden, torde tiden vara inne för en lagändring i ofvan angifna rigtning.

Med föranledande häraf hemställer motionären, att Riksdagen i skrifvelse till Konungen behagade hemställa om förslag till lagförändring, syftande derhän, att för utbekommande af fordran, som är till betalning förfallen och grundar sig på skuldebref eller annat skriftligt fordringsbevis, må kunna sökas omedelbar handräckning hos vederbörande utmättningsman.

Motionären har uti sitt förslag ej fullt tydligt angifvit, i hvilken rigtning utmättningsman skulle tillerkännas ökad befogenhet att lemna omedelbar handräckning för uttagande af fordran, som är till betalning förfallen och

grundar sig på skuldebref eller annat skriftligt fordringsbevis. Då han emellertid i sin hemställan använt uttrycket »handräckning», vill det synas utskottet antagligt, att han haft för ögonen tvenne särskilda alternativ för vinnande af motionens syfte.

Det ena skulle väl då vara, att *lagsökning*, jemlikt 12 § utsökningslagen, finge göras hos utmätningsman i stället för hos de myndigheter, åt hvilka öfverexekutors befogenhet nu är anförtrodd — härigenom skulle, såsom motionären anser önskligt, exekutionssätenas antal i väsentlig mån ökas —; det andra alternativet — som närmast synes hafva af motionären åsyftats — vore att i fråga om *utmätning* likställa fordran, som är till betalning förfallen och grundar sig på skuldebref eller annat skriftligt fordringsbevis, med fordran, som enligt protokoll öfver offentlig auktion härleder sig från inrop af lös egendom och är till betalning förfallen.

Såsom känt, innehåller 55 § af gällande utsökningslag bestämmelse derom, att för fordran af sist berörda art utmätning må ske, ändå att betalningsskyldighet ej blifvit gäldenären ålagd, såvida nemligen denne vid utmätningstillfället utan jäf erkänner skulden.

Hvad först beträffar förslaget att åt utmätningsman tillerkänna öfverexekutors befogenhet i lagsökningsmål, är detsamma, enligt utskottets mening ej att tillråda. Dylika mål äro nemligen ingalunda alltid af den enkla beskaffenhet, att deras afgörande, utan fara för rättssäkerheten, skulle kunna åt utmätningsmannen ombetros, särskildt vid det förhållandet att ännu många utmätningsmän icke äro jurister och därför icke kunna anses ega kompetens att bedöma de mångskiftande spörsmål, som i lagsökningsärenden kräfvat afgörande. Särskildt kunna svårigheter vara förenade med besluts fattande öfver de invändningar, som af gäldenären kunna mot lagsökningen anföras och af hvilka endast ett fåtal med nödvändighet föranleder ärendets hänvisande till domstols pröfning. I öfrigt vill det synas utskottet, som om högst ringa fördel skulle för borgenärer uppstå genom en sådan anordning som den förutnämnda, då sjelfva proceduren för lagsökningsärendenas behandling väl fortfarande måste blifva densamma och kostnaderna alltså ej nämnvärdt minskas. Äfven om någon besparing i tidsutdrägt skulle kunna på angifvet sätt åvägbringas, hvilket likvisst är tvifvel underkastadt, torde ej för denna ringa fördels vinnande en förändring af så genomgripande art som den ifrågasatta böra vidtagas, då som sagdt rättssäkerheten derigenom skulle kunna i väsentlig mån förringas.

Hvad sedermera angår det i motionen innefattade förslag att likställa fordran enligt skriftligt fordringsbevis med fordran på grund af auktionsinrop, vill utskottet till en början erinra, att förslag i sådant syfte redan tillföre varit till Riksdagens pröfning hänskjutna. Lagutskottet, som vid dessa till-

fällen — 1889 och 1890 års riksdagar — haft att i ämnet sig yttra, har emellertid afstyrkt bifall till förslagen, hvilka jemväl blifvit af båda kamrarne förkastade.

Då de af 1890 års lagutskott anförda skäl för dess afstyrkande hemställen synas väl egnade att ådagalägga förslagets olämplighet, har utskottet ansett lämpligt att återerinra om desamma.

Efter att hafva omnämnt ifrågavarande förslags innebörd vara den, att det särskilda, mera summariska utsökningsförfarande, hvilket är stadgadt i fråga om fordran, som härleder sig från inrop å offentlig auktion, skulle erhålla tillämplighet i afseende å hvarje fordran, som grundar sig på klar, till betalning förfallen förbindelse, fortsätter utskottet:

»Att i så betydande mån utsträcka tillämpningen af nämnda summariska förfarande synes emellertid lagutskottet ur flere synpunkter mindre tjenligt. I första rummet möter den betänklighet, att det i de fall, då sådant förfarande påkallades, skulle tillkomma utmätningssmannen att pröfva, huruvida den af sökanden företedda förbindelsen uppfyller de vilkor, som enligt förslaget skulle göra densamma utmätningssbar. Denna pröfning lär icke alltid vara så enkel, att densamma lämpligen kan öfverlemnas åt utmätningssmannen. Begår denne vid pröfningen ett misstag, kunna kostnader förorsakas, som utan ett dylikt stadgande som det nu föreslagna aldrig behöft ifrågakomma.

Vidare kan hela förfarandet, som ju skulle afse icke blott att skydda gäldenären emot allt för stora lagsökningskostnader, utan ock att genom den ökade snabbheten hindra honom från att undanskaffa sina tillgångar, helt och hållet omintetgöras derigenom, att gäldenären vid utmätningstillfället håller sig undan, så att något erkännande af skulden ej kan erhållas. Att denna omständighet icke behöft tagas i betraktande vid utmätning af fordran för auktionsinrop, torde hafva sin grund deri, att dylika fordringar vanligen icke uppgå till sådana belopp, att gäldenären kan hafva något nämnvärdt intresse af att hindra utmätningen. Helt annorlunda blir emellertid förhållandet, då frågan gäller betydligare summor. Gäldenären kan då hafva intresse att förekomma omedelbar utmätning, om han nemligen hyser förhoppning att kunna inom den närmaste tiden anskaffa medel för att frivilligt fullgöra förbindelsen. Han håller sig då undan, likasom i det fall att han af andra skäl vill fördröja utmätningen, och fordringsegaren nödgas då anlita det vanliga utsökningsförfarandet. Leder sedan detta till utmätning, så måste, förutom kostnaden därför, äfven kostnaden för försöket att använda omedelbar utmätning gäldas, hvarvid i fråga om sistnämnda kostnad tvekan kan uppstå, huruvida den slutligen bör drabba fordringsegaren eller gälde-

nären. Den synes äfven kunna blifva rätt betydlig, om utmätningssmannen har lång väg att tillryggalägga.

Erfarenheten har ådagalagt, att den tidsutdrägt, som onekligen förorsakas genom det ordinarie utsökningsförfarandet, ofta är till fördel för både fordringsegare och gäldenär. Sedan lagsökningen delgifvits gäldenären, sporrar nemligen denne genom den då tydliga och hotande faran för det störande ingrepp i hans ekonomiska förhållanden, som utmätningen innebär, till lifligare ansträngningar att anskaffa medel till en frivillig uppgörelse, under det han kanske förut, i förhoppning att fordringsegaren icke skall vilja göra sin rätt gällande på sådant sätt, endast låtit tiden gå, utan att vidtaga någon allvarlig åtgärd för förbindelsens fullgörande. Den möjlighet, som sålunda för gäldenären förefinnes att undvika utmätning, skulle genom det nu föreslagna förfarandet omintetgöras, då utmätningssmannen skulle utan vidare förberedelse infinna sig hos gäldenären och verkställa utmätning, hvilken jemväl skulle afse den, på sätt ofvan blifvit antydt, stundom icke obetydliga kostnaden för utmätningssförrättningen.

Härtill kommer, att den föreslagna lagändringen skulle öppna ett vidsträckt fält för svikliga tillställningar till förfång för tredje man, i det att genom öfverenskommelse mellan gäldenären och en utmätningssökande förmånsrätt på grund af utmätning lätt skulle kunna obehörigen beredas för en fordran, som till och med kunde vara helt och hållet fingerad.»

Utskottet instämmer till fullo i nu anförda yttrande af 1890 års lagutskott och får alltså, under åberopande dels deraf, dels af hvad utskottet för egen del tillåtit sig att i förevarande ämne anföra, hemställa,

att Herr Zetterstrands ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 2 mars 1897.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Reservation af herr P. G. Petersson.

Herr *J. Anderson* har begärt få antecknadt, att han till följd af sjukdom icke inom utskottet deltagit i behandling af detta ärende.
